

Våldtäkter ett sätt att upprätthålla makt

Måndagens nyhet att Sverige har flest anmälda våldtäkter i Europa – drygt 5 000 dokumenterade fall mot några hundra i jämförbara länder – väckte stor uppmärksamhet. En större benägenhet att anmäla, både våldtäkter generellt och lindrigare övergrepp än i andra länder, anses vara en del av förklaringen – men inte hela.

ANALYS

Ökat antal våldtäkter av Kristina Lindquist

Enligt den internationella forskargruppen blir det helt enkelt fler våldtäkter med Sveriges tidiga sexdebuter, höga alkoholkonsumtion, "fria sexualitet" samt den "rätt till ett sent nej" som anses socialt accepterad. Studiens tyngdpunkt på brottsoffer snarare än gärningsman ligger här nära det omstridda fokus på "korta kjolar" som förekommit under svenska våldtäktsrättegångar.

ATT "RÄTTEN TILL ett sent nej" anses leda till fler våldtäkter kan sedan tolkas på minst två sätt. Antingen att svenska kvinnor oftare försätter sig i situationer som visar sig leda till våldtäkt, just för att de upplever sig ha rätten att avbryta händelseförloppet i ett sent skede.

Amnesty kritiserar Sveriges sexualbrottslag och kräver att skuldfrågan vid våldtäkt ska kopplas till bristande samtycke snarare än våld.

Alternativt handlar det i praktiken inte om fler övergrepp, utan om att fler handlingar definieras som våldtäkt. Den kvinna som upplever att ett "sent nej" inte är möjligt och därför genomför en sexualakt utan verkligt samtycke, torde i någon mening ändå ha blivit utsatt för våldtäkt.

Även den svenska sexualbrottslagen har dock i andra sammanhang fått kritik för att den inte fångar in situationer där offret "paralyseras eller drabbas av en känsla av överklighet, maktlöshet eller skam", som Amnesty skriver i rapporten "Fallet nedlagt" från 2008. Organisationen kräver därför att skuldfrågan vid våldtäkt ska kopplas till bristande samtycke snarare än till förekomsten av våld, som i dagens lagstiftning.

Professor Liz Kelly, som lett den nu aktuella och EU-finansie-

rade studien, är själv inte förvånad över Sveriges dåliga placering. Hennes uppfattning är att strävan efter sådant som jämställda löner inte automatiskt leder till resultat på andra områden. Som ett exempel framhåller Kelly att studier i utvecklingsländer visar att våldet mot kvinnor i nära relationer ökar när kvinnan vidgar sin ekonomiska självständighet. I analogi med detta har erfarenheter från kvinnojourer visat att kvinnor som lever i misshandelsrelationer löper störst risk att utsättas för grova övergrepp när de samlat kraft och bestämt sig för att lämna partnern.

EN MÖJLIG SLUTSATS är alltså att våldtäkt och annat våld mot kvinnor blir ett redskap för män att upprätthålla en könsmakrelation som är stadd i förändring.

kristina.lindquist@arbetaren.se